

De Dissociatieve Identiteits Stoornis (DIS) en het pastoraat

Deze stoornis was vroeger bekend als de meervoudige persoonlijkheidsstoornis (MPS)
Deze naam wordt niet meer gebruikt, omdat die suggereert dat er sprake is van meerdere personen die één lichaam zouden delen.

De nieuwe naam is gekozen omdat nu duidelijk is dat het hierbij gaat om een verstoring in de identiteit van een persoon als gevolg van dissociatie.

Het hebben van deze stoornis brengt zeer specifieke pastorale problemen met zich mee:

Allereerst is er natuurlijk de “normale” problematiek als gevolg van de doorstane seksuele, geestelijke en/of lichamelijke mishandeling en verwaarlozing.

Combinaties hiervan zien we bij vrijwel elke patiënt met DIS

Het gaat dan om problemen met de lichamelijke, het zelfbeeld, het onderhouden en aangaan van sociale contacten en relaties, kortom,; het vervullen van de normale levenstaken van elke volwassene

Op pastoraal gebied is er het gegeven dat allerlei vanzelfsprekendheden op geloofsgebied niet meer vanzelfsprekend zijn, zoals vertrouwen, overgave, het beeld van God als Vader, associaties met de eigen mishandeling bij de Lijdensgeschiedenissen, etc.

Verder zijn er dan nog de nodige reacties op allerlei bijbelteksten en liedteksten.

Enkele voorbeelden zijn: Gods' eeuwige armen onder je (Deut)(Help, armen, niet weg kunnen), Psalm 139, waar aangegeven wordt dat God je overal en altijd ziet, (dat prenten de daders van vroeger je ook in; iemand die mishandeld wordt ontwikkelt het idee dat de dader alwetend, almachtig en alom tegenwoordig is.); het (misbruikte) lichaam als tempel van de Heilige Geest; Wie zijn zoon liefheeft, tuchtigt hem

Of in liederen: Abba Vader, U alleen behoor ik toe; God geeft het zijn beminden in de slaap.

Hij gaat hen in en uit (Misbruik door vaders/vaderfiguren ; misbruik dat voornamelijk 's nachts plaatsvond) Passages waarin de nadruk gelegd wordt op nederigheid, na een leven van vernedering

Het zijn maar een paar voorbeelden.

Daarnaast is er nog de situatie dat (zogenaamd) religieuze daders bijbelteksten misbruiken om de slachtoffers tot gehoorzaamheid te dwingen, of de suggestie wekken dat zij het recht hadden om namens God te straffen; of dat God het kind zo waardeloos vindt dat Hij er zich niet om bekommert wat er met het kind gebeurt.

Ook komt het voor dat daders de schuld van het misbruik bij het kind leggen en het soms zelfs om vergeving laten bidden omdat het de daders ertoe gebracht heeft (!) om zulke vreselijke dingen te doen.

En er zijn daders die het kind wijsmaken dat het duivels is of een duivel in zich heeft.

Wanneer een slachtoffer dan later probeert te gaan praten over deze ervaringen, zijn er ook weer meerdere scenario's mogelijk:

Voorgangers, medegelovigen (vaak goedbedoelend) kunnen hier zo van schrikken dat zij niet willen horen wat het slachtoffer te vertellen heeft of, wanner men de dader kent, men wil niet geloven dat deze man of vrouw dit op het geweten heeft en veroordeelt het slachtoffer.

Helaas komt dit nog steeds voor, als is er tegenwoordig gelukkig meer begrip dan vroeger

Het kan ook zijn dat men zo snel mogelijk alles “weer goed” wil hebben en overhaast dader en slachtoffer wil gaan verzoenen. te snelle vergeving en verzoening maken het slachtoffer opnieuw monddood

Daarbij wordt men vaak niet gehinderd door enige vakkennis van de psychologische gevolgen van zo'n geschiedenis voor het slachtoffer of van dader gedrag

En regelmatig wordt het slachtoffer in de richting van vergeving gedrongen, onder bedreiging van het feit dat als het slachtoffer de dader niet vergeeft, hij of zij zelf ook geen vergeving heeft te verwachten voor zichzelf en dus verloren zal gaan op grond van de passage in het Onze Vader of mbv de gelijkenis over de man die een grote schuld werd kwijtgescholden maar een veel kleinere schuld aan een ander niet wou kwijtschelden Dit laatste kan dan ook nog problemen opleveren voor het slachtoffer om de omvang te beseffen van wat een dader hem heeft aangedaan. (“Wat hij mij heeft aangedaan kan nooit zo erg zijn als wat mij vergeven moet worden”)

Men staat er dan ook niet bij stil dat de overlevingsmechanismen die nodig zijn (geweest) om zich te kunnen handhaven een slachtoffer beletten om werkelijk te beseffen wat hem of haar is aangedaan.

Dan is het eigenlijk een leugen wanneer je iemand ertoe brengt om te denken dat vergeving mogelijk is, want je moet beseffen wat je is overkomen voordat je kunt besluiten wat er te vergeven is en wat je daarin wel of niet wilt.

Iets wat je niet weet of beseft, kun je niet vergeven.

Ook wordt een slachtoffer daarmee eigenlijk gezegd dat de wetten die voor haar gelden niet voor de daders gelden, want het slachtoffer moet schuld belijden voor datgene waarvoor zij vergeving vraagt, maar daders moeten “altijd” vergeven worden. (zeven maal zeventig maal) Zo niet, dan wordt hen verweten dat zij op de rechterstoel van God willen gaan zitten (Weer een zonde erbij!)

Dit kan ook bij de verdere verwerking problemen opleveren, omdat pas in de loop van en na afloop van het proces duidelijk wordt wat de gevolgen zijn van de ondergane mishandelingen voor de rest van het leven.

Wat doe je dan met de oorzaken waarover je niemand meer mag aanspreken omdat het immers vergeven is?

Of men wil gewoon met deze dingen niets te maken hebben en lost dit probleem op door het slachtoffer te negeren of uit te stoten.

Vaak heeft dit ook te maken met een (onbewuste) verdediging van de eigen basisveiligheid in het leven of de (misschien met veel moeite) verkregen gemoedsrust.

Door de ingewikkelde psychische problematiek en dynamiek bij het slachtoffer en die van zijn omgeving die daar het gevolg van is, en de daarbij behorende pastorale problemen, is het voor het slachtoffer erg moeilijk om iets te ontdekken van wat gemeente zijn inhoudt.

Dan is er nog de angst ongelovig te zijn door het voortdurende gevoel nooit meer schoon te kunnen worden en om die reden verloren te gaan

Of omdat er steeds twijfels zijn

Of het onvermogen of de onwil om te vergeven.

Of de problemen rond het omgaan met – en het uit elkaar houden van woede en wraakgevoelens.

De angsten die van dit alles het gevolg zijn, strekken zich dus niet alleen uit over een heel leven, maar zelfs over een hele eeuwigheid.

Therapeutisch gezien zijn al deze vragen moeilijk op te lossen, zeker wanneer een therapeut niet christelijk is en dus ook de zwaarte van de problematiek niet kan meevoelen.

Wanneer er dan ook nog sprake is van meervoudigheid (DIS) komen daar nog een aantal dingen bovenop:

In geval van meervoudigheid hebben de delen elk hun eigen leeftijd, geslacht, seksuele geaardheid, wereld- en zelfbeeld en ook hun eigen religieuze ontwikkeling en inzichten. Er kunnen ook ongelovige delen bij zitten.

En delen die wel gelovig zijn, geven daar hun eigen invulling aan.

Er kan angst zijn voor God: Voor straf, vergelding, verwerping

En daar kunnen, afhankelijk van de leeftijd, of de reden en situatie van hun ontstaan allerlei beelden en ideeën aan verbonden zijn die voortkomen uit wat men ervaren heeft.

Beelden en ideeën die soms zelfs te gruwelijk zijn om uit te spreken, maar die wel in het hoofd van de persoon blijven rondspoken.

Dit betekent dat de betrokkene dit dus nergens kwijt kan.

Er kunnen in zo'n altersysteem ook ideeën zitten over allerlei vormen van boete die iemand zou moeten doen. Dit hangt vaak samen met het gedachtegoed van delen die de ideeën van ouders hebben overgenomen, als een extreme poging zich door aanpassing veiligheid te verschaffen, maar inmiddels zijn ze wel overgeplant op het Godsbeeld.

En bij voorbeeld bij een Avondmaalsviering, kan er een enorme tweestrijd ontstaan tussen alters die menen dat het wel moet of mag en delen die ervan overtuigd zijn dat het juist zeer beslist niet moet.

De angst om dan niet deel te nemen is dan even groot als de angst om het wel te doen.

Verder is daar dan het probleem dat, zolang de interne communicatie met de delen nog niet op gang is gekomen, deze delen ook niet bereikbaar zijn voor wat er in het hier en nu gezegd en gedaan wordt.

Deze delen leven als het ware bevroren in het verleden, in de situatie waarin zij zijn ontstaan.

Wanneer er dan vanuit de gemeente bijvoorbeeld, zorg wordt aangeboden, kunnen delen die menen dat dit niet terecht is, of onverdiend of zelfs verboden, de persoon proberen af te straffen door het oproepen van zelfdestructief gedrag.

Een andere manier is: de persoon ertoe brengen de gemeente of de zorg daarin te gaan vermijden of later de persoon een soort boete te laten doen in de vorm van zelfbeschadiging, veel te hard werken, andere dingen niet te mogen, b.v. goed eten, of de kachel aansteken als het koud is.

Al deze dingen moet aan gewerkt worden, zowel op pastoraal gebied als op therapeutisch gebied.

Helaas zit er tussen beide disciplines vaak nog een gat: Bij de pastorale werkers is er niet voldoende kennis van de psychiatrische problematiek en omgekeerd is er bij therapeuten vaak niet het besef van wat de religie van een cliënt inhoudt en betekent en dus ook niet van de invloed op de hulpvrager.

Er is geen of te weinig wisselwerking tussen beide vormen van hulpverlening.

Gelukkig wordt daar aan weerskanten tegenwoordig wel meer aan gewerkt, maar veel mensen moeten hier zelf een brug zien te slaan in hun eigen leven

Iets anders waar mensen mee kunnen zitten is de omgang met homoseksueel geaarde delen en de vraag of dat een alter is of de eigen geaardheid, met alle pastorale vragen die dit kan oproepen.

En daarnaast is er nog het probleem van mannelijke delen bij een vrouwelijke patiënt en vrouwelijke delen bij een mannelijke patiënt; met de daarbij behorende gevoelens; maar ook met de verwarring van alters die moeten leven in een lichaam van het andere geslacht en dit al of niet herkennen.

Een mannelijke alter van een vrouw kan dan bij voorbeeld verliefd worden op een andere vrouw. Voor de buitenwereld – en vaak ook voor de persoon zelf - ziet dit er dan uit als een homoseksuele relatie, terwijl het dit eigenlijk niet is.

Maar de eventuele seksuele relatie die er dan kan volgen is dit weer wel, omdat het om twee personen gaat die fysiek van hetzelfde geslacht zijn.

Het lezen van bij voorbeeld de passages in Leviticus wordt iemand dan niet blij van.

En de gevolgen van ritueel misbruik zijn helemaal een hoofdstuk apart.

Daarbij worden delen speciaal geprogrammeerd om te gehoorzamen aan de sekten en de persoon steeds er weer naar terug te brengen .

En er wordt bewust aan gewerkt om de Persoon van God weg te houden op veel manieren

Een ander vraagstuk zijn de schuld gevoelens:

Zonder het hebben van DIS kan er al sprake zijn van reële en irreële schuldgevoelens, maar met DIS wordt dit helemaal een mijnenveld.

Men moet er van uitgaan dat elk mens zijn eigen verantwoordelijkheid heeft voor wat hij doet met en in zijn leven.

Alters zijn delen van de eigen persoonlijkheid, dus van de persoon zelf.

Wanneer iemand iets doet onder invloed van een alter, moet je ervan uitgaan dat die persoon een bepaalde daad zelf begaan heeft.

Zelf ga ik ervan uit dat je niet verantwoordelijk bent voor iets waar je (nog) geen controle over hebt, maar dat je, zodra je beseft dat je ergens die controle mist, de verantwoordelijkheid hebt om je omgeving dan zoveel mogelijk te beschermen tegen dat controle verlies.

Dus: Als ik onder invloed van een agressieve alter een bushuisje verniel, moet ik gewoon zelf de schade betalen.

En als ik onder invloed van die zelfde agressieve alter de kat door de kamer smijt, moet ik de kat ergens anders, buiten mijn bereik, in veiligheid brengen.

En dan vervolgens gaan werken aan het krijgen van controle over dat deel.

Tot zover is alles duidelijk.

Maar het gaat hier niet alleen om zulke dingen:

Wanneer iemand met DIS delen van verschillende leeftijden en achtergronden heeft, zijn er dus maar een beperkt aantal delen die een partner relatie of vriendschappen kunnen hebben, of kinderen (of dit willen)

Het switchen (wisselen van het ene deel in het andere) kan hier dus voor behoorlijke problemen zorgen die ook heel veel van de mensen er omheen vergen.

Voor wat betreft het pastoraat geldt hetzelfde: Delen zoeken pastorale hulp, anderen werken het tegen, proberen het te saboteren, nemen er geen deel aan of proberen het af te straffen.

Een ander probleem hierbij is dat delen die hulp zoeken anderen kunnen zijn dan het deel met het probleem.

Het kan zijn dat dit deel niet of nog niet bereikbaar is voor wat er “buiten” gebeurt.

Iemand kan dan horen of (willen) geloven dat wat een pastor zegt waar is, terwijl het deel nog steeds niet los kan komen uit de beleving waarvoor de pastorant hulp zoekt.

Bij voorbeeld: Er wordt gezegd: Je bent een kind van God en Hij behoudt je, maar het deel waarvoor andere alters hulp zoeken is er nog steeds van overtuigd: Als we doodgaan moet ik naar de hel

Of dat getraumatiseerde deel kan het wel willen geloven maar is bang voor een andere, straffende alter.

Dat kan bij voorbeeld leiden tot interne discussies als: Ik wil heel graag dood, maar we kunnen beter nog even doorgaan met leven want dan stellen we de hel nog even uit, terwijl dit dan weer wordt bestraft als ongeloof en zonde omdat je niet gelooft wat God belooft.

Dan zit iemand in een positie waarin zowel leven als doodgaan geen optie is en veel angst oproepen.

Helaas zit daartussen in niet zo bar veel ruimte.

Bij hulpverleners kan dit irritatie oproepen omdat het beleefd kan worden als onwil of tegenwerking, waardoor een hulpvrager zich gaat terugtrekken wanneer dit gevoeld of vermoed wordt, wat het isolement opnieuw vergroot of een vasthouden van de hulpverlening belemmert. Of maakt dat iemand steeds komt en weer wegloupt Of almaar blijft vragen of hij echt niet weg gestuurd wordt; of gaat uitproberen wanneer hij wordt weggestuurd.

Dit kan ook gebeuren bij andere vormen van hulpverlening zodat mensen het stempel krijgen dat ze niet te helpen zijn en op den duur niemand zich meer verantwoordelijk voor hen voelt of blij is van zo iemand af te zijn.

Bij het opzoeken van de grenzen van je eigen verantwoordelijkheden en van wat je van je omgeving mag vragen, loop je ook weer tegen de verschillende inzichten van delen op. (Elk deel heeft immers zijn eigen inzichten over wat kan en mag en moet en zal dus andere grenzen willen stellen.)

Ook zijn er delen die volkomen normaal vinden wat eigenlijk niet kan.

Een alter die een getraumatiseerd deel beschermt kan het volkomen terecht vinden om een dader te mishandelen of zelfs te vermoorden en een deel dat met misbruik te maken heeft kan geen enkel probleem zien in prostitutie. bij voorbeeld onder het motto, “Dan betalen ze er tenminste voor en dit is het enige waar ik goed in ben” Of: “waar ik goed voor ben”

Of een ongelovig of opstandig deel kan enorm vloeken.

Dan krijg je het probleem dat er delen in jezelf zijn, die geen seconde van plan zijn om berouw te hebben van wat zij doen en denken en er dus ook nooit vergeving voor zullen vragen, want dat vinden zij onzin.

Moet je dan het ene deel vergeving voor het andere laten vragen?

Je bent het wel allemaal zelf.

En van het idee: je kunt er niets aan doen want je bent ziek, raken andere delen weer volkomen in paniek.

Zelf vind ik dat overigens een te gemakkelijke opvatting, waarmee je in je eigen omgeving weer nieuwe slachtoffers kunt maken. Ben je dan dader of ben je dan slachtoffer, of kun je in een daad tegelijk dader en slachtoffer zijn en hoe zit het dan met de verantwoordelijkheid en dus met de schuldvraag?

Dit zijn zomaar wat dingen die je tegen kunt komen in een altersysteem en waar de persoon met DIS een weg in moet zien te vinden.

Zowel voor de pastorale werker als voor de pastorant een enorme puzzel, waar nog een hoop werk aan te verzetten valt.